

при участието на секретар-протоколиста Даниела Иванова разгледа в закрито заседание на 23.10.2025 г. конституционно дело №11/2025 г., докладвано от съдия Борислав Белазелков.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по допустимост на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 20.08.2025 г. по искане на 3-ти състав на Административен съд – Благоевград във връзка с разглежданото от него административно дело №603/2025 г. за установяване на противоконституционност на чл. 396, ал. 1, изречение първо от Закона за съдебната власт (обн. ДВ, бр. 64 от 2007 г., посл. доп. бр. 87 от 2025 г.; ЗСВ).

Съставът на Административен съд – Благоевград посочва, че чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ предоставя на възлагащия експертизата орган необосновано широка дискреция при определяне на конкретното вещо лице, без задължение за мотивиране на този избор и без възможност за съдебен контрол. Според вносителя „[л]ипсата на ефективни гаранции за избягване на дискриминационни практики при назначаване на вещи лица, като установени, публични и еднакво приложими критерии, в съчетание с липсата на изискване за мотивиране на избора и на възможност за контрол на този избор, създава условия за непрозрачност, субективно предпочитание към определени вещи лица и до ограничаване (изключване) на други вещи лица от назначаване, и създава съответно неравнопоставеност“. Сезирацията съд поддържа, че формално атакуваната разпоредба е неутрална, но „прилагането ѝ възпроизвежда неравенство, като поставя определена група лица в неблагоприятно положение спрямо други – институционална дискриминация“.

В искането се навеждат и съображения за „потенциален конфликт“ на чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ с конституционните изисквания за независимост, обективност и предвидимост на правосъдието. Съдебният състав счита, че „[л]ипсата на критерии за ограничаване на дискрецията на съда по чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ представлява заплаха за обективното и безпристрастно осъществяване на функциите му, а тя от своя страна създава предпоставки за неравнопоставеност на страните, в ущърб на доверието в съда и в противоречие с чл. 121, ал. 1 КРБ“.

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Искането е направено от субект на инициатива по чл. 150, ал. 2 от Конституцията – съд (съдебен състав във връзка с разглеждано конкретно дело), и е съобразено с изискванията на чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1, 2, 3 и 5 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС).

Предмет на искането е установяване на противоконституционност на разпоредба от действащ закон – чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ, което е правомощие на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията.

Конституционният съд не се е произнасял с решение или с определение за недопустимост по искане със същия предмет, поради което не е налице отрицателната процесуална предпоставка по смисъла на чл. 21, ал. 6 ЗКС.

Задължително условие за допустимостта на искане, основано на чл. 150, ал. 2 от Конституцията, е оспорената законова разпоредба да е „действаща и обективно годна за прилагане като източник на право по конкретното дело, по което съдът, сезиращ конституционната юрисдикция, трябва да се произнесе“ (Определение №6/2024 г. по к.д. №19/2024 г.). Това включва оспорената разпоредба да има пряко отношение към предмета на разглеждания от сезиращия съд правен спор. Съдът трайно приема, че неговото произнасяне „има смисъл само ако може да бъде взето предвид от сезиралата го юрисдикция и въпросът за конституционносъобразността на приложимия по висящото дело закон не би имало мотив да се поставя и решава, ако отговорът на същия няма ефект за разрешаването на правния спор, по повод на който е сезиран Конституционният съд“ (Определение №6/2024 г. по к.д. №19/2024 г.).

Делото пред сезиращия съд е по жалба срещу решение на Комисията за защита от дискриминация, подадена от лице, вписано в списъка на вещите лица. В жалбата се твърди наличие на дискриминация, изразяваща се в неназначаването му за вещо лице по разглеждани от съдилищата дела в период от шест години, с което счита, че са нарушени принципът на равенство по признака „обществено положение“ и правото му на труд.

Оспорваната разпоредба на чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ урежда една правна възможност (назначаване на вещо лице от съответния списък на специалисти,

утвърдени за вещи лица), но сама по себе си тя не изчерпва кръга на лицата, които могат да бъдат назначени за вещи лица, защото по силата на чл. 396, ал. 2 ЗСВ съдът може при необходимост да назначи за вещо лице и специалист, който не е включен в съответния списък. Списъкът по чл. 396, ал. 1 ЗСВ не е предназначен да ограничи преценката на възлагащия експертизата орган при определянето на вещото лице, а да го улесни, без да изключва възможността при необходимост да бъде назначено вещо лице извън съответния списък.

Разпоредбата на чл. 396, ал. 1, изречение първо в устройствения ЗСВ сама по себе си няма как да е обективно годна да бъде приложена като източник на право по конкретното дело в сочения от вносителя смисъл, тъй като назначаването на вещи лица по конкретни дела се урежда от процесуалните закони – чл. 195 от Гражданския процесуален кодекс, който е приложим и в съдебните производства по Административнопроцесуалния кодекс и чл. 144 и следващите от Наказателнопроцесуалния кодекс, който е приложим и в съдебните производства по Закона за административните нарушения и наказания. Сезирацият съд е изложил доводи, че формално оспорваната разпоредба е неутрална, но прилагането ѝ възпроизвежда неравенство, като поставя определена група лица в неблагоприятно положение спрямо други – институционална дискриминация. Според него „[т]ака имаме формално равенство при вписване на вещите лица, но фактическо неравенство при назначаването им“. Оспорената уредба в устройствения ЗСВ не урежда конкретната дейност на органите при назначаване на вещи лица, а насочва, при това незадължително, към съответния списък на специалисти, утвърдени за вещи лица. Отделно стои въпросът, че сезирацият съд не е отчел правното естество на дейността на органите на съдебната власт по назначаването на вещите лица по конкретно дело и на дейността по одобряването на списъците на вещите лица.

Оспорването на отсъствието на установени в чл. 396, ал. 1, изречение първо ЗСВ критерии за назначаване на вещи лица не отчита, че „съгласно чл. 62, ал. 1 от Конституцията законодателната власт се осъществява единствено от Народното събрание. Конституционният съд не е компетентен да замества волята на законодателя със свое решение, нито да дава указания на Народното събрание каква правна уредба да създава. Допускането за разглеждане по същество на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 150, ал. 2 от Конституцията на искане за твърдяна липса на необходима правна уредба би означавало Съдът да излезе извън пределите на своите правомощия в рамките на инцидентния нормен контрол и да се превърне в

позитивен законодател“ (Определение №2/2024 г. по к.д. №8/2024 г. и Определение №6/2024 г. по к.д. №19/2024 г.).

Конституционният съд намира, че така отправеното искане не може да постигне заложеното в разпоредбата на чл. 150, ал. 2 от Конституцията, а именно осъществяване на ефективно сътрудничество между сезирация съд и Конституционния съд с оглед решаването на висящото пред първоинстанционния съд дело в съответствие с постановено от конституционната юрисдикция решение (Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г. и Определение №2/2025 г. по к.д. №3/2025 г.).

Предвид изложените съображения производството по настоящото дело не следва да премине към преценка по същество, а искането следва да бъде отклонено като недопустимо, поради което и на основание чл. 26, ал. 1 ПОДКС, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

ОТКЛОНЯВА искането на 3-ти състав на Административен съд – Благоевград за установяване на противоконституционност на чл. 396, ал. 1, изречение първо от Закона за съдебната власт (обн. ДВ, бр. 64 от 2007 г., посл. доп. бр. 87 от 2025 г.).

ПРЕКРАТЯВА производството по конституционно дело №11/2025 г.

ВРЪЩА искането на вносителя заедно с препис от определението.